

preveni orice greșeală privind aflarea adevărului în cauză, în scopul pronunțării unei hotărâri legale și temeinice. În speță, Înalta Curte a reținut că, în soluționarea excepției tardivității acțiunii în contencios administrativ, prima instanță trebuia să pună în discuția părților și să le ceară reclamantilor explicații privind momentul la care au luat cunoștință de actul administrativ contestat, în condițiile în care elementele aflate la dispoziția instanței nu permit clarificarea acestui aspect decisiv în soluționarea excepției. Pentru aceste considerente, Înalta Curte a dispus admiterea recursului, casarea sentinței și trimiterea cauzei spre rejudecare la aceeași instanță.

Dec. nr. 1728/2015 pronunțată în recurs de Secția a II-a civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție:

– Temeiul juridic al acțiunii poate fi pus în discuție de către instanța de judecată, care, în exercitarea rolului activ, este îndreptățită și chiar obligată, pentru a contribui la ocrotirea intereselor legitime ale părților, să dea acțiunii calificarea juridică exactă, alta decât cea dată de reclamant prin cererea de chemare în judecată. Din această perspectivă, calificarea acțiunii se face nu după natura termenilor folosiți de reclamant, ci după motivele de fapt ale cererii și după scopul urmărit prin promovarea acțiunii.

Dec. nr. 149/2016 pronunțată în recurs de Secția I civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție:

– Principiul disponibilității în calea de atac a apelului presupune analizarea legalității și temeiniciei hotărârii instanței de fond în limitele motivelor de apel invocate, adică ale criticilor aduse de apelant. Apelantul este obligat să indice motivele de fapt ale nemulțumirilor sale față de hotărârea apelată, precum și normele de drept aplicabile și să determine fundamentul dreptului invocat, iar instanțele, în baza rolului activ, au obligația să dea cererii calificarea juridică exactă. Principiul disponibilității trebuie aplicat numai în corelare cu principiul rolului activ al judecătorului. Independent de invocarea sau nu a temeiului de drept prin acțiune sau prin motivele de apel, instanța, investită cu obiectul cererii și cu starea de fapt este obligată, în virtutea rolului activ, să încadreze corect cererea cu care este investită și să aplice textul de lege incident. Astfel, chiar dacă reclamantii, prin motivele de apel, au invocat nerespectarea dispozițiilor art. 27 din Legea nr. 10/2001 ca motiv de nelegalitate a dispoziției emise în temeiul acestui act normativ, instanța era datoră să facă ea încadrarea juridică și să aplice textul de lege incident, cu atât mai mult cu cât această chestiune, a aplicabilității art. 21 sau art. 27 (actual art. 29) din legea specială, a fost discutată cu ocazia dezbaterilor pe fond chiar din primul ciclu procesual.

Respectul cuvenit justiției

Art. 23. (1) Cei prezenți la ședința de judecată sunt datori să manifeste respectul cuvenit față de instanță și să nu tulbure buna desfășurare a ședinței de judecată.

(2) Președintele veghează ca ordinea și solemnitatea ședinței să fie respectate, putând lua în acest scop orice măsură prevăzută de lege.

CAPITOLUL III

Aplicarea legii de procedură civilă

Legea aplicabilă proceselor noi

Art. 24. Dispozițiile legii noi de procedură se aplică numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea acesteia în vigoare.

Reglementarea anterioară**C. pr. civ. 1865:**

– Art. 725. (1) Dispozițiile legii noi de procedură se aplică, din momentul intrării ei în vigoare, și proceselor în curs de judecată începute sub legea veche, precum și executărilor silite începute sub acea lege. (2) Procesele în curs de judecată la data schimbării competenței instanțelor legal învestite vor continua să fie judecate de acele instanțe. În caz de casare cu trimitere spre rejudecare, dispozițiile legii noi privitoare la competență sunt pe deplin aplicabile. (2¹) În cazul în care instanța este desființată, dosarele se vor trimite din oficiu instanței competente potrivit legii noi de procedură. [...] (4) Actul de procedură îndeplinit înainte de intrarea în vigoare a legii noi rămâne supus dispozițiilor vechii legi. În cazul în care acest act de procedură ar putea fi anulat potrivit legii vechi, el nu va fi menținut, chiar dacă potrivit legii noi ar fi valabil.

Legislație conexă:

– Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă (M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012; cu modificările ulterioare): „Art. 3. (1) *Dispozițiile Codului de procedură civilă se aplică numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea acestuia în vigoare.* (2) *Procesele începute prin cereri depuse, în condițiile legii, la poștă, unități militare sau locuri de deținere înainte de data intrării în vigoare a Codului de procedură civilă rămân supuse legii vechi, chiar dacă sunt înregistrate la instanță după această dată.*”

Jurisprudența Curții Constituționale

D.C.C. nr. 620/2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 24 din Codul de procedură civilă (RESPINSĂ – M. Of. nr. 6 din 6 ianuarie 2015):

– Dispozițiile legale criticate au un caracter tranzitoriu și reprezintă voința legiuitorului, care, prin NCPC, a ales să se raporteze, în privința executării silite, la momentul declanșării acestei proceduri.

A se vedea și **D.C.C. nr. 409/2015** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 24 din Codul de procedură civilă (RESPINSĂ – M. Of. nr. 521 din 13 iulie 2015).

Jurisprudență ICCJ – Hotărâri prealabile (HP)

Dec. (Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept – Complet DCD) nr. 8/2014 (RESPINSĂ – M. Of. nr. 723 din 2 octombrie 2014):

– Posibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, reglementată de dispozițiile art. 519- 521 din Codul de procedură civilă, reprezintă una dintre soluțiile legislative noi instituite prin acest act normativ, prin care să se asigure interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești.

În același timp, instituția dezlegării, în prealabil, a unor chestiuni de drept reprezintă un incident procedural prin intermediul căruia Înalta Curte este chemată să statueze, printr-o hotărâre de principiu, asupra unei chestiuni noi de care depinde soluționarea pe fond și în ultimă instanță a unei cauze civile.

În raport cu aceste argumente, Înalta Curte reține că dispozițiile Codului de procedură civilă, ce reglementează acest incident procedural, se aplică numai proceselor începute după intrarea sa în vigoare.

Prin urmare, această procedură judiciară nouă este guvernată de regulile procesuale prevăzute de Codul de procedură civilă care o instituie, inclusiv sub aspectul domeniului său de aplicare.

Dec. (Complet DCD) nr. 3/2016 (ADMISĂ¹⁾ – M. Of. nr. 243 din 1 aprilie 2016):

– Indiferent de momentul rămânării definitive a hotărârii instanței de contencios administrativ, care constituie titlul executoriu, dacă executarea silită a debutat după data intrării în vigoare a dispozițiilor art. 24 alin. (5) din Legea nr. 554/2004, această prevedere legală este aplicabilă. În doctrina procesual-civilă s-a arătat cu claritate că, chiar dacă hotărârea (sau un alt titlu executoriu) ce urmează a fi pusă în executare a fost obținută pe vechea reglementare, în cazul în care cererea de executare silită a fost înregistrată după intrarea în vigoare a unei noi reglementări, executării silite îi vor fi aplicabile dispozițiile noii reglementări.

Nu în ultimul rând, această soluție este de natură să contribuie la restabilirea principiului legalității și la asigurarea dreptului la un proces echitabil, în sensul configurat de CEDO printr-o bogată jurisprudență, făcând aplicabil noul instrument creat prin art. 24 alin. (5) din Legea nr. 554/2004, menit să determine autoritățile publice să aducă la îndeplinire obligația cuprinsă în titlul executoriu, și în privința hotărârilor judecătorești pronunțate sub imperiul vechii reglementări.

Jurisprudență ICCJ – Decizii speță (www.scj.ro)

Dec. nr. 198/2014 pronunțată de Secția I civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție:

– În cazul unei contestații la executarea silită începută după intrarea în vigoare a NCPC, cererea de strămurare întemeiată pe motivul de bănuială legitimă se judecă în conformitate cu dispozițiile art. 142 alin. (2) NCPC, conform cărora, în situația în care dosarul a cărei strămurare se cere se află pe rolul unei judecătoria sau unui tribunal din circumscripția acesteia, această cerere se va soluționa de curtea de apel.

Dec. nr. 1594/2014 pronunțată de Secția de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție:

– Acțiunea în anularea unei sentințe arbitrale introduse după intrarea în vigoare a NCPC se supune, în ceea ce privește competența de soluționare a acesteia, dispozițiilor noului Cod, chiar dacă sentința arbitrală a fost pronunțată anterior intrării în vigoare a NCPC. În acest sens, Înalta Curte a reținut că pronunțarea unei sentințe arbitrale nu conduce la concluzia că procesul în fața instanțelor judecătorești a început anterior intrării în vigoare a NCPC, prin derularea procedurii arbitrale, ci, dimpotrivă, acțiunea în anulare, fiind o cerere de sine stătătoare introdusă după intrarea în vigoare a NCPC, se supune dispozițiilor acestuia. Prin urmare, în conformitate cu prevederile art. 610 NCPC, Înalta Curte a stabilit competența de soluționare a acțiunii în anulare în favoarea Curții de Apel în circumscripția căreia a avut loc arbitrajul.

Dec. nr. 475/2015 pronunțată de Secția I civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție:

– Pentru rezolvarea conflictului de legi în cazul schimbării reglementărilor în materia executării silite, legiuitorul nu are în vedere data la care titlul a cărui executare se urmărește a devenit sau putea deveni executoriu, ci data la care creditorul a sesizat organul de executare, conform art. 622 alin. (2) NCPC. În speță, dosarul execuțional a fost format în baza cererii de executare silită formulată înainte de intrarea în vigoare a NCPC, astfel că în cauză sunt incidente dispozițiile vechiului Cod de procedură civilă, respectiv dispozițiile art. 460, potrivit cărora validarea popririi este de competența instanței de executare. Prin urmare, devin aplicabile dispozițiile art. 453 alin. (1) din vechiul Cod de procedură civilă, coroborate cu cele

¹⁾ Dec. ICCJ nr. 3/2016: „Dispozițiile art. 24 alin. (5) din Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004, introduse prin Legea nr. 138/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe, se aplică și în ipoteza executării obligațiilor stabilite prin hotărâri judecătorești rămase definitive înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 138/2014”.

ale art. 373 alin. (2), care prevăd o competență alternativă a executorului de la domiciliul debitorului sau sediul terțului poprit, alegerea instanței aparținând creditorului, care, în speță, a sesizat judecătoria în a cărei circumscripție teritorială își are sediul terțul poprit.

Legea aplicabilă proceselor în curs

Art. 25. (1) Procesele în curs de judecată, precum și executările silite începute sub legea veche rămân supuse acelei legi.

(2) Procesele în curs de judecată la data schimbării competenței instanțelor legal investite vor continua să fie judecate de acele instanțe, potrivit legii sub care au început. În caz de trimitere spre rejudecare, dispozițiile legale privitoare la competență, în vigoare la data când a început procesul, rămân aplicabile.

(3) În cazul în care instanța investită este desființată, dosarele se vor trimite din oficiu instanței competente potrivit legii noi. Dispozițiile alin. (1) rămân aplicabile.

Jurisprudență ICCJ – Decizii spețe (www.scj.ro)

Dec. nr. 615/2016 pronunțată în recurs de Secția a II-a civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție:

– În cazul în care excepția de nelegalitate, reglementată prin art. 4 din Legea nr. 554/2004, a fost invocată înainte de intrarea în vigoare a modificărilor aduse acestei legi prin Legea nr. 76/2012, într-un proces pornit sub incidența Codului de procedură civilă de la 1865, se aplică principiul potrivit căruia legea de procedură sub care începe procesul este și legea de procedură sub care se încheie procesul, conform dispozițiilor tranzitorii cuprinse în art. 3 din Legea nr. 76/2012.

Astfel, deși excepția este soluționată după intrarea în vigoare a noului cod de procedură, într-un litigiu aflat pe rol la data intrării în vigoare a acestuia și a modificărilor aduse Legii nr. 554/2004, totuși dispozițiile art. 4, în forma în vigoare la momentul declanșării litigiului, rămân aplicabile în cauza dedusă judecătii, aflată în curs de soluționare la data intrării în vigoare a NCPC, în aplicarea principiilor supraviețuirii legii vechi și a neretroactivității legii noi, astfel cum se desprind din reglementarea art. 24 și 25 NCPC.

Legea aplicabilă mijloacelor de probă

Art. 26. (1) Legea care guvernează condițiile de admisibilitate și puterea doveditoare a probelor preconstituite și a prezumțiilor legale este cea în vigoare la data producerii ori, după caz, a săvârșirii faptelor juridice care fac obiectul probațiunii.

(2) Administrarea probelor se face potrivit legii în vigoare la data administrării lor.

Legea aplicabilă hotărârilor

Art. 27. Hotărârile rămân supuse căilor de atac, motivelor și termenelor prevăzute de legea sub care a început procesul.

Reglementarea anterioară

C. pr. civ. 1865:

– Art. 725. (3) Hotărârile pronunțate înainte de intrarea în vigoare a legii noi rămân supuse căilor de atac și termenelor prevăzute de legea sub care au fost pronunțate.

Teritorialitatea legii de procedură

Art. 28. (1) Dispozițiile legii de procedură se aplică tuturor proceselor care se judecă de către instanțele române, sub rezerva unor dispoziții legale contrare.

(2) În cazul raporturilor procesuale cu element de extraneitate, determinarea legii de procedură aplicabile se face potrivit normelor cuprinse în cartea a VII-a.